

Program för utveckling av Högdalstopparna

Beskrivning

Markkontoret, Stockholm stad

Upprättad av Håkan Kjerstadius, SWECO VBB

2005.06.17

Innehåll

1 Bakgrund	4
2 Programmets syfte och resultat	4
3 Tidigare inriktningsbeslut och utredningar	4
4 Vision och övergripande inriktning	4
5 Plandata	4
6 Förutsättningar	5
6.1 Topografi, markförhållanden och historia	
6.2 Vegetation	
6.4 Tillgänglighet	
6.5 Befintlig markanvändning	
7 Programförslaget	8
7.1 Välkomnande offentlig miljö	
7.2 Vägar, gångvägar och stigar	
7.3 Vegetation	
7.4 Skateboardanläggningar	
7.5 Discgolf	
7.6 Hoppbackar	
7.7 Övriga sport- och hobby-anläggningar	
7.8 Rekreation	
7.9 Fågelskådning och övrig zoologi	
7.10 Botanik	
7.11 Kultur	
8 Konflikter mellan olika aktiviteter och markanvändningar	14
9 Markförhållanden	14
10 Drift och underhåll	14
Bilaga 1. Kostnadsbedömning	

1 Bakgrund

Stockholms stad avser att utveckla Högdalstopparna till ett attraktivt och välbesökt rekreationsområde.

Stadsledningskontoret har med anledning av fullmäktiges uppdrag lett en projektgrupp med företrädare för Farsta och Vantörs stadsdelsförvaltningar, gatu- och fastighetskontoret, idrottsförvaltningen, renhållningsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret. I arbetet har också deltagit företrädare för lokala intressegrupper och föreningar av olika slag.

Detta arbete har resulterat i ett inriktningsförslag benämnt utveckling av Högdalstopparna daterat 2005-03-22. I detta inriktningsförslag redovisas en vision och övergripande inriktning för områdets utveckling.

Detta inriktningsförslag ligger till grund för föreliggande arbete med att upprätta ett program för utveckling av Högdalstopparna.

2 Programmets syfte och resultat

Programmets syfte är att genomföra ett fördjupat programarbete utifrån de förslag och synpunkter som framkommit under tidigare utvecklingsarbete och som beskrivs i det ovan nämnda inriktningsförslaget till utveckling av Högdalstopparna.

Arbetet skall resultera i ett program som på ett tydligt sätt konkretiserar och gestaltar en önskvärd framtida utveckling av Högdalstopparna.

3 Tidigare inriktningsbeslut och utredningar

De delar av Hökarängstoppen som ligger närmast Högdalens kraftvärmeverk är detaljplanlagt som park. I övrigt är området inte planlagt.

I översiktsplan 1999 redovisas Högdalstopparna som natur och park och som en del av Stockholm övergripande grönstruktur. Planinriktningen är att grönstrukturen skall behållas och att tillgängligheten till området skall utvecklas.

I översiktsplan 1999 är området närmast Högdalens kraftvärmeverk markerat som verksamhetsområde. Marken skall reserveras för återvinningsstationer och för anläggningar som utvinnet energi ur avfall.

Högdalstopparna är även en del av utvecklingsområdet Älvsjö-Vantör-Farsta i Vision för Söderort som antogs av kommunfullmäktige 2002. I denna vision anges att Högdalstopparna bör utvecklas som rekreationsområde bland annat genom förbättrad tillgänglighet.

I utredningen Biologisk utveckling av Stockholm betecknas Högdalstopparna som ett särskilt intressant område för biologisk mångfald.

4 Vision och övergripande inriktning

Högdalstopparna har en unik potential att utvecklas till ett spännande och attraktivt rekreationsområde av regional betydelse. Det bör därför utvecklas i enlighet med intentionerna i översiktsplanen och Vision för Söderort.

Stockholms stads vision för detta utvecklingsarbete föreslås vara:

Högdalstopparna utvecklas till ett attraktivt och välbesökt rekreationsområde med stora möjligheter till spontanidrott, friluftsliv, naturupplevelser och kulturella upplevelser.

För att nå denna vision skall:

- En välkomnande offentlig miljö iordningställas.
- En mångfald av attraktiva aktiviteter skapas.
- De ekologiska värdena ska tillvaratas och utvecklas.
- Framtida drift- och underhåll ska förstärkas.

5 Plandata

I föreliggande program begränsas området Högdalstopparna av Högdalens industriområde i norr, Magelungsvägen i väster, Fagersjövägen i söder samt bostadsområdena Fagerängen och Örbyleden i öster. Området omfattas av fastigheterna Gubbängen 1:1, Örby 4:1,1 och Farsta 2:2,1. Programområdet är ca 50 hektar stort. De tre ingående topparna benämns efter närmast liggande stadsdel som Högdalstoppen, Hökarängstoppen samt Fagersjötoppen.

6 Förutsättningar

6.1 Topografi, markförhållanden och historia

När den stora omvandlingen av Klara inleddes i början av 1960 talet uppstod behov av att finna en plats för deponering av de enorma mängder rivnings- och schaktmassor som denna omvandling medförde. Dåvarande stadsträdgårdsmästaren Holger Blom föreslog en lösning som innebar att massorna skulle deponeras som konstgjorda bergstoppar. Platsen blev det aktuella området vid Högdalen. Holger Blom såg topparna som väldiga skulpturer som skulle kontrastera mot det omgivande landskapet.

De tre topparna är till största delen utlagda på mark som bestod av berg i dagen omgivna av områden med morän. En mindre del av topparna är anlagda på lera.

Högdalstoppen

Högdalstoppen färdigställdes 1964 och består till största delen av schakt- och rivningsmassor samt grovsoopor. Höjd 72 meter över havet.

Hökarängstoppen

Hökarängstoppen färdigställdes 1997 och består av rivningsmassor som virke, tegel, stål, murbruk och slagg som restprodukt från förbränningen i Högdalens kraftvärmeverk. Höjd 102 meter över havet.

Fagersjötoppen

Fagersjötoppen färdigställdes 2001 och består av schaktmassor från väg- och anläggningsarbeten. Höjd 95 meter över havet.

6.2 Vegetation

Högdalstoppen

Högdalstoppen har försetts med ett jordlager över tippmassorna. I detta jordlager har tydligt avgränsade och geometriskt utformade bestånd av olika trädarter planterats. Varje bestånd består av en art vilket skänker toppen en grafisk karaktär som är speciellt tydlig vid lövsprickning och blomning och när träden får höstfärger. Exempel på arter är lönn och björk. Träden är planterade på 1960 talet och har idag utvecklats till skogsbestånd. Buskar och snår av sälg, rönn och nyponrosor finns

Högdalstoppen

också på toppen. Längs den södra foten av Högdalstoppen finns partier som inte är utfyllda. På dessa växer en naturlig skogsvegetation bestående av främst tall med inslag av björk. Välvuxna ekar växer i kanten mot den öppna gräsmarken.

Mellan skogsdungarna är det öppen gräsmark som bidrar till att skapa rumsbildningar, variation i landskapsupplevelsen och utsikt över omgivningen.

Hökarängstoppen

Hökarängstoppen är till sin karaktär öppen men har på vissa ställen planterats med lågväxande träd och grupper av buskar. En viss spontan etablering av glest stående träd och buskar har ägt rum. Markytan täcks av gräs och partier av så kallade ruderväxter. Det är växter som gynnas av öppen mark fri från konkurrerande vegetation. Toppen hyser också en rik ängsflora.

Fagersjötoppen

Fagersjötoppen har inte planterats. En viss spontan etablering av glest stående buskar och snår har ägt rum.

Dessa etableringar är ännu av ringa omfattning vilket gör att toppen uppfattas som öppen och kal. Exempel på arter är rönn, vide och nyponrosor men även kulturväxter som oxbär har etablerat sig. I övrigt är markytan täckt av en gles gräsvegetation och en rik förekomst av ruderväxter. Dessa ruderväxter har i sig ett stort botaniskt värde men utgör också grunden för förekomsten av ovanliga fågelarter i området.

6.3 Djurliv

Fagersjötoppen är den mest intressanta toppen för fågelskådning och av stort intresse för fågelskådare. Högdalstopparna är med sin öppna och fjällrika karaktär en ovanlig naturtyp i Stockholmsområdet och som därför under sträcktider lockar till sig fåglar knutna till denna miljö.

Området är tillräckligt stort för att hysa bestånd av däggdjur. Exempelvis finns hare och räv samt rikt med sork som utgör föda för rovfåglarna i området.

Intressanta insekter finns också i området varav en del är beroende av den speciella naturtyp som Högdalstopparna erbjuder.

Vy från Hökarängstoppen mot Fagerängen och Hökarängens bollplan

6.4 Tillgänglighet

Området är i huvudsak tillgängligt från fem punkter. I norr kommer man in i området via Kvicksundsvägen och Högdalens industriområde. I väster, från Högdalen, via Trollesundsvägen. I söder från Magelungsvägen/Snösätravägen och i öster från Hökarängens bollplan samt bostadsområdet Fagerängen. För besökare med bil finns parkering i anslutning till Hökarängens bollplan. Entréerna är inte särskilt tydligt annonserade.

Från Trollesundsvägen finns en asfalterad körväg och en bara delvis asfalterad gångväg som bägge leder upp till toppen av Högdalstoppen. Gångvägen nås även från Magelungsvägen/Snösätravägen.

Nordost om Hökarängstoppen finns en asfalterad gångväg som går mellan Kvicksundsvägen och bostadsområdet Fagerängen och Hökarängens Bollplan. Någon anlagd gångväg som leder upp till toppen på Hökarängstoppen finns inte. Däremot finns några stigar som leder upp till toppen. Körvägen från tiden när toppen anlades kan också användas.

Till Fagersjötoppen finns heller ingen anlagd gångväg. För att nå denna kan körvägen som användes när toppen anlades användas.

Det finns inte heller någon gångväg som förbinder de tre topparna. Stora nivåskillnader och till övervägande delen branta gångvägar och körvägar gör det svårt för personer med funktionshinder att ta sig fram i området

6.5 Befintlig markanvändning

I området finns idag Hökarängens bollplan samt en discgolfbana som är under uppbyggnad. Rester av två stycken rodelbanor finns också i området. Dessa har inte använts på många år. I övrigt finns inga anläggningar för sport eller andra aktiviteter. Området används för jogging och promenader. Områdets speciella natur, flora och fauna gör det till ett intressant exkursionsmål för fågelskådare och växtintresserade.

Fagersjötoppen

7 Programförslaget

Programförslaget har utformats och getts ett innehåll som ska möjliggöra att nå den vision som ligger till grund för arbetet: *att Högdalstopparna utvecklas till ett attraktivt och välbesökt rekreationsområde med stora möjligheter till spontandrott, friluftsliv, naturupplevelser och kulturella upplevelser.*

7.1 Välkomnande offentlig miljö

Helhetsintrycket

Området är skräpigt och vandalism förekommer i området. För att området ska ge ett gott intryck måste det städas upp. Bilvrak, byggrester och skräp måste avlägsnas. Området måste befolkas. Det kommer att ske automatiskt om flera attraktioner av vitt skilda karaktärer etableras och om de görs lättåtkomliga för så många människor som möjligt.

Orienterbarhet - Skyltprogram

Orienterbarheten i området är dålig i dagsläget. Därför föreslås ett skyltprogram och eventuellt en logotyp för området. Informationstavlor som visar området i helhet placeras vid entréerna till området. Inne i området sätts vägvisare upp.

Belysning

Områdets belysning är vandaliserad och i dagsläget därmed närmast obefintlig. Belysningen i området bör ses över och ett belysningsprogram bör upprättas i projekteringsskedet. I belysningsprogrammet bör även aspekten attraktivt mörker, gäller främst Fagersjötoppen, beaktas.

7.2 Vägar, gångvägar och stigar

Siffrorna 1-9 hänvisar till numrerade vägar/ gångvägar på illustrationsplanen.

Körbara vägar

Tre vägar inom området måste vara körbara. Samtliga tre är redan i dag körbara vägar.

1. Vägen mellan Fagersjövägen och vattentornet för transporter till och från vattentornet.

2. Vägen som löper mellan återvinningscentralen och fjärrvärmeverket och som leder upp till Hökarängstoppen. Denna väg behövs för transporter till och från de föreslagna hoppbackarna samt skateboardtävlingar och kulturevenemang. Den bör förses med bom för att förhindra obehöriga bilister att ta sig upp till Hökarängstoppen.

3. Den befintliga asfalterade vägen från korsningen mellan Trollesundsvägen och Magelungsvägen som leder upp till Högdalstoppen. Denna väg är avsedd som ambulansinfart men behövs även för transporter till de

Vandalisering på Högdalstoppen

Trottoar skiljer longboardåkare och fotgängare åt.

föreslagna anläggningarna på toppen. Eftersom denna väg även kommer att nyttjas för longboardåkning föreslås att en trottoar anläggs för att skilja fotgängare och longboardåkare åt.

Gångväg anpassad för rörelsehindrade

4. En ny gångvägsförbindelse mellan korsningen Trollesundsvägen/Magelungsvägen och Hökarängen tillskapas. Den ska utformas så att den kan användas av personer med funktionshinder. Det innebär att delar av körvägen mot Högdalstoppen måste byggas om liksom den befintliga gångvägen mot samma topp. En helt ny gångväg måste byggas i avsnittet förbi Fagersjötoppen och ner till Hökarängens bollplan. Stora höjdskillnader gör att det vid några passager blir nödvändigt att bygga gångvägen i omfattande serpentiner för att överbrygga höjdskillnaderna. Gångvägen utförs med asfalt för att underlätta framkomligheten för rörelsehindrade. Av säkerhetsskäl behövs ledräcken längs några avsnitt. Parksoffor bör placeras ut längs gångvägen så att det går att sitta ner och vila.

Övriga gångvägar

5. En ny gångväg som förbinder Hökarängstoppen med Örbyleden.

6. En ny gångväg mellan Kvicksundsvägen och Hökarängstoppen leds via höjdryggen på fjärrvärmeverkets nordöstra sida. Den gamla rodelbanan rivs och den nya gångvägen kan anläggas i rodelbanans ställe.

7. Längs infarten till återvinningscentralen föreslås en trottoar som övergår i en gångväg vilken via trappor

leder upp till den körbara vägen mot Högdalstoppen. Vidare leder gångvägen längs Återvinningscentralens västra sida och ansluter slutligen till gångvägen som anpassats för funktionshindrade. En gångbro över betongrännan gör det enklare att ta sig mellan gångvägen och discgolfbanan.

8. Intill gångvägen som anpassats för funktionshindrade upp på Fagersjötoppen föreslås en genväg längs den mest slingrande biten.

9. Den befintliga körvägen upp till Fagersjötoppen utförs som gångväg. Den görs smalare än i dag för att hindra obehöriga fordon att ta sig upp på toppen.

10. Slutligen föreslås en förbindelse mellan gångvägen anpassad för rörelsehindrade och körvägen upp till Hökarängstoppen. Via en hängbro och längs med downhillbanan kan man relativt enkelt ta sig upp på Hökarängstoppen

Hängbro

Gångstigar

Som komplement till övriga föreslagna vägar föreslås ett antal stigar som i branta partier kompletteras med enklare trappor i trä.

Parkering

Parkering finns idag i områdets östra del vid Hökarängens bollplan. Den rymmer ca 30 bilar.

Denna parkering kommer inte att räcka till vid en utbyggnad av de aktiviteter som föreslås. I områdets västra del finns ett område vid Magelungsvägen som tidigare varit en parkeringsplats. Läget på denna parkeringsyta är bra med tanke på närheten till Högdalstoppen dit de aktiviteter som kommer att få flest besökare är förlagda. Parkering kan successivt och efter behov byggas ut till ca 300 platser.

7.3 Vegetation

Befintlig träd- och buskvegetation

Den befintliga träd- och buskvegetationen behålls.

Ny träd- och buskvegetation

Hökarängstoppen och Fagersjötoppens karga och öppna karaktär bör bevaras. Planteringar föreslås därför endast i begränsad omfattning. De nya planteringarna är främst till som avskärmning mot fjärrvärmeverket och återvinningscentralen. Nya planteringar längs återvinningscentralen kan även hindra omkringblåsande sopor att spridas i området. Växtvalet bör göras med tanke på fågellivet, t ex snår av nyponros, slån eller liknande samt med inslag lövträd.

Insådd och plantering av örter

Nedre delen av slänten mellan återvinningscentralen och skateboardanläggningen besås med en ängsfröblandning.

I diket mellan pendeltågsjärnvägen och gångvägen som anpassas för funktionshindrade föreslås plantering med vatten- och våtmarksväxter för att rena dagvattnet och skapa skönhet.

Skötsel

Den planterade vegetationen på Högdalstoppen har inte gallrats sedan mitten av 70-talet. För att bevara de ekologiska värdena och för att utveckla de planterade ytorna behövs ett skötselprogram.

Området är ett populärt exkursionsmål för växtintresserade på grund av sin särpräglade flora. Främst är det rudratväxterna som är beroende av öppen mager mark för sin överlevnad som lockar till besök. För att trygga dessa rudratväxters fortbestånd i området måste marken fortsatt hållas öppen genom återkommande markbearbetning och röjning av slyvegetation.

Skötselplanerna bör omfatta hela området, d v s alla tre topparna, och behandla såväl gräs- och örtvegetationen som träd och buskvegetationen.

7.4 Skateboardanläggningar

Nedan beskrivna anläggningar beskrivs som anläggningar för skateboard. Men de är även tänkta och lämpliga att användas för inlines(rullskridsko)åkare och BMX-cyklister. Den bärande idén med skateboardanläggningarna i området är att samla alla discipliner inom skateboardåkningen vilket kan jämföras med en friidrottsarena där alla grenar kan utföras.

Ett genomförande av de föreslagna anläggningarna skulle ge en världsunik arena för skateboard, inlines och BMX. Den skulle bli en mycket attraktiv mötesplats för stadens ungdomar men också locka till sig långväga besökare. Internationella tävlingar och uppvisningar skulle kunna hållas. Behovet av en stor skateboardanläggning i Stockholm är stort. Anläggningarna i Fryshuset, Björns Trädgård m.fl. räcker inte till för att täcka behovet. För att få en uppfattning om storleken på Skateboardanläggningarna kan nämnas att det föreslagna poolområdet är tre gånger så stort som det i Björns Trädgård och att betongrännan (Banks) för utförsåkning är ca 15 m bred och 200 m lång

Longboard

Körvägen mellan Trollesundsvägen och Högdalstoppens topp används i dag för longboardåkning. Eftersom vägen även fungerar som gångväg bör den utformas så att den blir säker för gående. Därför föreslås att vägen delas i två delar, åtskilda av en kantsten, för att tydligt markera gångvägen respektive longboardbanan.

Downhill

Den befintliga serpentinvägen på Hökarängstoppens södra sida har en lämplig lutning och form för downhill-åkning. Den föreslås asfalteras och kopplas samman med den befintliga vägen som leder mot återvinningscentralen och som idag är avstängd. Därigenom skapas en downhillbana som är separerad från gångvägnätet.

Pool/ friåkning/ scen

Dalen mellan Fagersjötoppen och Högdalstoppen föreslås som en lämplig plats för huvuddelen av skateboardanläggningarna. Pooler, i marken nedsänkta kar, kopplas samman med en plan yta utan föremål för nybörjare. Exempel på pooler är de i Björns trädgård i Stockholm. De utförs vanligtvis i betong som kan vara naturligt grå eller infärgade. Den plana ytan kan användas för fler ändamål t ex som scen vid konserter eller skateboarduppvisningar. Sluttningen framför scenytan blir en bra åskådarplats.

Banks

Den ovan beskrivna skateboardfunktionerna inramas i söder och väster av en sk banks. En banks är en ränna i betong för utförsåkning, slalom, storslalom och super G. Rännans botten skall vara plan och 6-8 m bred. Väggarnas lutning skall vara ca 40° och djupet ca 2m. Betongrännan förläggs till den befintliga sluttningen mellan Fagersjötoppen och Högdalstoppen. För att ge den en bra profil för

utförsäkning måste den nedre delen fyllas upp med som mest 3 m. Gångvägen upp till Högdalstoppen leds alldeles intill rännans övre nivå vilket gör att gångvägen blir en bra plats att beskåda åkarna ifrån. En gångbro anläggs över rännan för att skapa en passage för discgolfspelare och andra. Den blir också en utmärkt åskådarplats.

Skateplaza

På Högdalstoppens nedre plattå föreslås en så kallad "skateplaza" i betong. Den kan t ex utformas som ett torg i olika nivåer som binds samman med trappor och små ramper. Bänkar och räcken som tål skateboardåkning placeras också ut.

Longboardtävling, Brasilien

Banks, USA

Pool i Barcelona

Skateplaza, USA

Pooler i Björns trädgård, Stockholm.

Skateplaza; USA

7.5 Discgolf

Discgolfbanan är lokaliserad runt Högdalstoppen. Banan är under utbyggnad till 18 hål och öppnas i juni 2005. Discgolfbanan är en av få betalbanor i Sverige som är av sådan klass att den kan hålla internationella tävlingar. En av de andra är discgolfbanan på Granholmstoppen på Järvafältet. Vid ett utförande av skateboardanläggningarna och gångvägen som anpassas för funktionshinder kommer några av discgolfhålen att behöva flyttas. Alternativa placeringsmöjligheter för dessa finns inom området.

Discgolf

7.6 Hoppbackar

Fyra hoppbackar i olika svårighetsgrad föreslås på Hökarängstoppens östra sida. Hoppbackarnas dimensioneras för hopplängder mellan 15 och 65 meter. En hopplängd på 65 meter innebär den längsta hopplängd som kan nås i de hoppbackar som finns inom Stockholmsområdet. Hoppbackarnas underbackar förbereddes redan när Hökarängstoppen byggdes upp. Med smärre justeringar kan dessa underbackar tas i bruk. Överbackarna med sina

uthopp måste projekteras och byggas. Ny teknik gör att backarna kan utföras för åretruntbruk. Överbackarna förses med särskilda porslinsknoppar som ger liten friktion och underbackarna med plastmattor. Ett utförande av hoppbackarna i åretruntutförande är en förutsättning för en livskraftig backhoppning i Stockholmsregionen.

7.7 Övriga sport- och hobbyanläggningar

Mountainbike

Området lämpar sig väl för mountainbikeåkning. Mountainbikeåkningen kan utövas fritt i området utan att särskilda spår behöver anläggas. Mountainbikeåkarna kommer själva att finna sina vägar. Skulle det visa sig att det kommer att uppstå konflikter med någon annan aktivitet eller markanvändning får detta lösas genom samråd med berörda parter. En så kallad dualbana, där två mountainbike åkare kan tävla mot varandra och cykla i bredd, kan förläggas till skogspartiet öster om Hökarängstoppen. Där skulle en omväxlande bana på ett bra sätt kunna integreras i skogsmarken.

Rodelbanor

De båda rodelbanorna är helt förfallna och föreslås rivas.

Radiostyrda bilar

Mellan återvinningscentralen och downhillbanans slut föreslås en yta för radiostyrda bilar.

7.8 Rekreation

Utsiktsposter

Utsiktsposter föreslås på Högdalstoppen och Hökarängstoppen. De förses med en panoramabild där olika byggnader, sjöar m m pekats ut. Eventuellt kan utsiktsposterna förses med kikare och tak.

Solgropar

Ovala urgröpningar i Hökarängstoppens sydsida föreslås för picnic och solbad. Urgröpningarna gör att man kan sitta någorlunda vindskyddat och ändå ha den storslagna utsikten framför sig.

Kafé m m

Högdalstoppens plana toppyta föreslås kunna användas av alla som besöker området. Här uppe föreslås ett kafé med uteservering och bouleanor samt någon enklare småbarnslek. Andra aktiviteter av allmängiltig karaktär kan också beredas plats på toppen. Kaféet bör också inrymma toaletter för allmänheten. I anslutning till kaféet behövs några få parkeringsplatser för anställda och funktionshindrade.

Utsiktspost

7.9 Fågelskådning och övrig zoologi

Fagersjötoppen är den mest intressanta toppen för fågelskådning och av stort intresse för fågelskådare. Denna topp föreslås därför även i framtiden bestå som en intressant fågelokal. Toppens kala karaktär och förekomsten av ruderväxter måste därvid bibehållas. Detta säkerställs genom att utföra röjning och markbearbetning enligt särskilt utarbetat skötselprogram.

Markbearbetningen och röjningen kan också bidra till att fortsatt kunna hysa insekter som är beroende av den speciella naturtyp som området erbjuder.

Fagersjötoppen bör också lämnas fri från anläggningar och konstruktioner för att skapa bättre betingelser för djurlivet i stort.

7.10 Botanik

Högdalstopparna är ett intressant och regelbundet besökt exkursionsmål i botanikkretsar.

De har en intressant flora med några enligt artdatabanken hotade eller sällsynta arter. Flera av dessa är så kallade ruderväxter som för sin fortlevnad är beroende av mager och öppen mark. Speciellt Fagersjötoppen erbjuder bra förhållanden för sådana växter eftersom denna topp

Solgröp

inte täckts med något jordlager utan har en markyta med magra massor av sten och grus. För att i framtiden kunna behålla dessa sällsynta växter måste marken regelbundet bearbetas så att markytan bli bar och fri från växtlighet.

Hökarängstoppen har en rik ängsflora som också är värd att bevara. För detta ändamål behöver en skötselplan upprättas som beskriver åtgärder som måste utföras för att kunna bevara och utveckla floran.

7.11 Kultur

Kulturutövning kan betyda många olika saker. I området har därför föreslagits platser av olika karaktärer för att bereda plats för många olika typer av kulturella evenemang.

På Högdalstoppen finns en cirkelformad yta omgärdad av träd. Efter uppstädning och avgrusning av planen och komplettering med elförsörjning skulle den bli en perfekt yta för t ex Parkteatern.

I dalen nere vid skateboardanläggningen föreslås en stor plan yta. Den skulle kunna användas för större konserter och uppträdanden. Även här måste det finnas tillgång till el. Hökarängstoppens plana toppyta skulle kunna användas för friare kulturella evenemang med olika kulturgrupper. En förutsättning är att el finns att tillgå.

8 Konflikter mellan olika aktiviteter och markanvändningar

Lokaliseringen och utformningen av de olika aktiviteterna är bl a utförd med tanke på att undvika konflikter mellan olika aktiviteter och markanvändningar. Fagersjötoppen har lämnats fri från anläggningar för att vara tillgänglig för fågelskådning, växtstudier och andra av anläggningar oberoende aktiviteter.

Till Hökarängstoppen har hoppbackar och en downhillbana för skateboard förslagts. Utformningen är sådan att konflikter mellan dessa båda användningar inte skall behöva uppstå. Föreslagna gångvägar och stigar är så lokaliserade att de inte skall komma i konflikt med sportaktiviteterna. Hoppbackarnas lokalisering är mitt emot ett radhusområde. Avståndet är ca 100m till de närmast belägna husen. Med tanke på att backhoppning är en tyst sport borde det inte vara något problem ur bullersynpunkt för de boende i detta område. Den befintliga Hökarängens bollplan ligger på ungefär samma avstånd. Hökarängstoppens plana toppyta föreslås kunna användas av kulturgrupper för olika typer av aktiviteter. Vid vissa tillfällen kan det inträffa att samarbete och samord-

ning med skateboard- och backhoppningsaktiviteter kan behövas.

I dalgången mellan Hökarängstoppen och Fagersjötoppen och intill Återvinningscentralen har en yta för körning med radiostyrda bilar lokaliserats. Med tanke på att bilarna släpper ifrån sig buller är platsen bra eftersom den ligger långt från bebyggelse och intill återvinningscentralen som också släpper ifrån sig buller. Kullarna runt banan fungerar också som ett bullerskydd.

Högdalstoppen är den topp som föreslås få den högsta koncentrationen av aktiviteter och anläggningar och därmed locka flest besökare. Den största konfliktrisen finns mellan utövarna av discgolf och personer som rör sig längs gångvägarna och kan träffas av disken. På håll där denna risk föreligger kan risken undanröjas genom skyddande planteringar och eller skyddsnät. En annan konfliktrisk är den mellan fotgängare och longboardåkare på uppfartsvägen till toppen. För att minska denna konflikt och risk för olyckor föreslås att fotgängarna får en trottoar.

9 Markförhållanden

Topparna är utfyllda med rivnings- och schaktmassor av olika slag. Exakt kunskap om vilka massor som ingår i topparna och var de ligger finns inte. Den omgivande naturmarken uppvisar områden med berg i dagen, morän och lera i de lägst liggande partierna.

Det är främst utförandet av skateboardanläggningarna och de nya och ombyggda gångvägarna som förorsakar schakt och utfyllnader.

Före det att byggnadsarbetena startar är det lämpligt att ta jordprover där schakt ska utföras i utfylld mark för att få reda på om det finns föroreningar i marken. Inom områden där anläggningsarbetena medför ökad belastning på markytan bör geotekniska undersökningar utföras för att få kunskap om behovet av eventuella markförstärkningar.

10 Drift och underhåll

Behovet av framtida skötsel och underhåll av vegetationen i området kommer att mer exakt kunna fastställas när skötselplaner upprättats för området. Klart är att för att kunna behålla de markförhållanden som är förutsättningen för den för Stockholmsområdet ovanliga förekomsten av ruderalväxter på framförallt Fagersjötoppen men även Hökarängstoppen kommer att kräva återkommande markberedningsåtgärder. Dessa markberedningsåtgärder syftar till att blottlägga markytan och befria den

från växtlighet.

Kontinuerlig slyröjning måste också utföras för att behålla den öppna karaktären på Hökarängs- och Fager-sjötopparna.

Eventuellt kan återkommande slätter av den öppna marken bli aktuell som en metod att hålla marken öppen.

På Högdalstoppen är de trädbestånd som planterades på 60-talet i behov av ytterliggare gallring.

Källor:

Det störda landskapet – utformning och utveckling av postindustriella miljöer med fokus på tippar och deponier. Gestaltungsförslag för Högdalstopparna på uppdrag av Gatu- och Fastighetskontoret i Stockholm stad. Examensarbete 2002 av Susanna Udd, Institutionen för landskapsplanering Ultuna, Sveriges lantbruksuniversitet SLU.

Utveckling av Högdalstopparna – Inriktningsförslag 2005-03-22, Stadsledningskontoret finansavdelningen

Förslag till skötselplan samt eventuella ansökningar av medel ur miljömiljarden för Högdalstopparna ur miljövärd/ naturinriktning. Dan Andersson 2004-12-31.

Minnesanteckningar från möten med Stadsdelsförnyelsens olika intressegrupper. 050202, 041019, 040929

Bildkällor:

Miljöbilder från Högdalstopparna, SWECO VBB AB, Ingela Holm Fotomontage utförda av SWECO VBB AB, Anna Bergenstrand Skatebilder är inhämtade från www.surfingvancouverisland.com

